

Regelgeving integratie en inburgering: hertekening

Eerste principiële beslissingen

september 2021

1. Integratie en inburgering: waarom een hertekening?

Het Vlaams Regeerakkoord 2019 – 2024 bevat duidelijke ambities omtrent het hertekenen van het inburgerings- en integratiebeleid. Vanaf 1 januari 2022 wil de Vlaamse Regering een nieuwe fase ingaan waarbij het beleid inspeelt op de noden en uitdagingen van de 21^e eeuw.

Het nieuwe inburgeringsbeleid legt de **nadruk op verhoogde economische en maatschappelijke zelfredzaamheid, doorgedreven verwerving van de Nederlandse taal en kennis van de Vlaamse waarden, normen en samenleving**. Nieuwkomers worden uitgenodigd een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving. Tegelijk worden ze beter voorbereid op onze maatschappij en worden hen hefboven aangereikt om als volwaardige burger in Vlaanderen te kunnen functioneren.

2. Legistiek traject: stand van zaken

Op 7 juli 2021 heeft het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid aangenomen. Het **ontwerp van decreet werd op 9 juli 2021 bekrachtigd door de Vlaamse Regering**.

<https://codex.vlaanderen.be/zoeken/document.aspx?DID=1023121¶m=inhoud>

Parallel aan de wijziging van het decreet, werd in 2021 ook een legistiek traject opgestart tot wijziging van verschillende uitvoeringsbesluiten met betrekking tot het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid. Op 16 juli 2021 hechtte de Vlaamse Regering hieraan een eerste principiële goedkeuring. Een definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering volgt in het najaar van 2021, na het voorleggen van de wijzigingen aan verschillende adviesraden en de Raad van State.

Het principieel goedgekeurd uitvoeringsbesluit vindt u hier. Dit is nog niet de definitieve versie van het uitvoeringsbesluit.

3. Inwerkingtreding

De nieuwe regelgeving treedt **in werking op 1 januari 2022**, met uitzondering van twee elementen. De retributies voor maatschappelijke oriëntatie en het participatie- en netwerktraject (de zogenaamde 'vierde pijler') als verplicht onderdeel van het inburgeringstraject, treden later in werking. De exacte datum wordt nog bepaald.

4. Wat zijn de voornaamste wijzigingen in het inburgeringstraject?

4.1. Doelgroep inburgering

Verzoekers om internationale bescherming zullen vanaf 1 januari 2022 pas een inburgeringstraject kunnen volgen vanaf het moment dat ze erkend zijn. Tijdens de erkenningsprocedure kunnen ze wel Nederlandse als Tweede Taal (NT2) volgen.

Verzoekers om internationale bescherming kunnen dus wel nog toegeleid worden naar de Agentschappen Integratie en Inburgering of het Huis van het Nederlands Brussel voor een intake, screening en oriëntering naar het NT2-aanbod.

4.2. Economische zelfredzaamheid versterken

Aan de huidige 2 pijlers in het inburgeringstraject wordt vanaf 2022 een derde pijler toegevoegd. Niet-werkende inburgeraars op beroepsactieve leeftijd zullen **verplicht worden zich in te schrijven bij de VDAB/Actiris** binnen 60 dagen na ondertekening van het inburgeringscontract. Doel is om elke nieuwkomer zo snel als mogelijk te laten kennis maken met de opleidings- en arbeidsmarkt. VDAB/Actiris of het OCMW/lokaal bestuur staat in voor de opvolging én begeleiding van de inburgeraar in het kader van economische activering vanaf de inschrijving.

4.3. Netwerk en participatie

Het nieuwe decreet bouwt in het inburgeringstraject een **participatie- en netwerktraject van 40 uren in**. Het hebben van een netwerk leidt immers tot meer kansen in de samenleving. Dit traject is een optioneel onderdeel voor personen die werken of studeren en voor rechthebbende inburgeraars.

In aanmerking komen initiatieven die leiden tot **participatie op sociaal vlak, waar er een mogelijkheid is om Nederlands te spreken en waar er in interactie kan gegaan worden met anderen**. Het is echter géén vereiste dat de inburgeraar een bepaald niveau Nederlands beheerst, vooraleer hij het participatie- en netwerktraject kan starten. De inburgeraar kan op elk moment van zijn inburgeringstraject instappen.

Het gaat om verschillende soorten trajecten: buddyprojecten, een kennismakingsstage bij een bedrijf, vereniging, organisatie of lokaal bestuur, vrijwilligerswerk of alternatieve trajecten met aantoonbare meerwaarde. Die laatsten omvatten bijvoorbeeld taalstages,

kennismakingstrajecten in cultuur, jeugd, een sportvereniging, woonzorgcentrum, lokaal dienstencentrum, buurtwerking,....

De inburgeraar is zelf verantwoordelijk om geschikte initiatieven te vinden. Daarbij kan gekeken worden naar het **aanbod van lokale besturen, aanbod dat mee door de agentschappen ontsloten en kenbaar gemaakt wordt of de inburgeraar kan een eigen gevonden aanbod aanbrenge**n bij de trajectbegeleider. De inburgeraar wordt bij zijn keuze voor één of meerdere initiatieven ondersteund door zijn trajectbegeleider bij de agentschappen. Daarbij wordt ervoor gezorgd dat maximaal rekening gehouden wordt met de behoeften en mogelijkheden van de inburgeraar en dat hij contacten kan leggen buiten zijn directe omgeving.

Voor het participatie- en netwerktraject zijn de **lokale besturen dus een prioritaire partner**. Van hen wordt minstens verwacht om het **aanbod dat aanwezig is in hun gemeente te ontsluiten**. De rol van de lokale besturen binnen de vierde pijler sluit aan bij de decretale regierol integratiebeleid. Lokale besturen hebben zicht op het relevante aanbod van lokale en bovenlokale actoren in hun gemeente. Ze kunnen bij de afstemming van het aanbod intergemeentelijk samenwerken. Voor Brussel-Hoofdstad neemt de Vlaamse Gemeenschapscommissie de regierol op en vervult ze dezelfde opdrachten als de lokale besturen.

Ook de **bewijslast** ligt bij de inburgeraar aan de hand van een eenvoudig sjabloon, voorzien door AgII. De inburgeraar heeft tijd om het participatie- en netwerktraject te volbrengen tot het verstrijken van de richtinggevende termijn van het inburgeringstraject, zoals opgenomen in het inburgeringscontract. Indien bij het beoordelen van het behalen van de doelstellingen van het participatie- en netwerktraject blijkt dat doorheen het volledige inburgeringstraject, ondanks het leveren van voldoende inspanningen, geen enkel voor hem geschikt aanbod beschikbaar was, zal geen sanctie worden opgelegd.

Opgelet! Het participatie- en netwerktraject treedt nog niet in werking op 1 januari 2022 als verplicht onderdeel van inburgering. Het kan wel reeds opgenomen worden als optioneel onderdeel in elk inburgeringstraject. Bij de effectieve inwerkingtreding zal rekening gehouden worden met de resultaten van de momenteel lopende proeftuinen. Die lopen tot en met 30 juni 2022. Eens de goede praktijken uit de proeftuinen gedetecteerd zijn en duidelijk is wanneer de vierde pijler als verplicht onderdeel wordt ingevoerd, zullen nog infosessies georganiseerd worden voor de lokale besturen.

4.4. Meer vraaggestuurd inburgeringstraject

Om ervoor te zorgen dat er vraaggericht wordt gewerkt en opdat de inburgeraar slechts eenmaal zijn verhaal moet doen, is in de regelgeving ingeschreven dat moet ingezet worden op een **'gezamenlijke geïntegreerde intake'**. Dat betekent dat zoveel mogelijk wordt samengewerkt tussen de agentschappen, VDAB en OCMW/lokaal bestuur bij het in kaart brengen van de ambities, competenties en mogelijkheden van de inburgeraar. De

agentschappen stellen daarbij minstens het resultaat van de intake ter beschikking van de VDAB/Actiris of het OCMW/lokaal bestuur. Op basis van deze informatie kan VDAB/Actiris of het OCMW/lokaal bestuur samen met de inburgeraar onder andere het traject naar werk bepalen. In het verleden vonden reeds een aantal dergelijke proefprojecten plaats. In de komende jaren wordt dit verder opgeschaald en waar mogelijk structureel vormgegeven. Hierover worden concrete afspraken gemaakt tussen de agentschappen, VDAB en OCMW/lokaal bestuur in de samenwerkingsovereenkomsten. De agentschappen nemen hiertoe initiatief.

In het verlengde hiervan en om nog meer vraaggestuurd en op maat te werken, wordt in het kader van trajectbegeleiding een **persoonlijk inburgeringsplan** opgemaakt. Dit wordt een niet te ondertekenen bijlage bij het inburgeringscontract en biedt de mogelijkheid om onder meer de volgende elementen te expliciteren:

- Een overzicht van reeds aanwezige competenties en vaardigheden;
- Een overzicht van de digitale vaardigheden van de inburgeraar;
- Een overzicht van de ambities van de inburgeraar en te ondernemen stappen ernaartoe waarbij de focus wordt gelegd op sociale, professionele en educatieve zelfredzaamheid;
- Informatie over de persoonlijke situatie van de inburgeraar;
- De onderdelen van het inburgeringstraject en de methodieken waarmee deze georganiseerd worden;
- Afspraken met betrokken partners.

De agentschappen bekijken met de OCMW's hoe deze plannen kunnen **afgestemd worden op het Geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie**.

4.5. Betalend inburgeringstraject

Voor **Maatschappelijke oriëntatie** worden twee retributies ingevoerd: een eenmalig te betalen retributie van 90 euro voor de cursus en een retributie van 90 euro voor de MO-test. Die laatste moet betaald worden, telkens (opnieuw) een test wordt afgelegd. Het principe is dat de retributies betaald worden vooraleer men kan deelnemen aan de cursus of test.

Voor inburgeraars met betalingsmoeilijkheden wordt voorzien in een uitzondering waarbij uitstel van betaling toegekend kan worden. Dit laat inburgeraars toe om toch in een inburgeringstraject te stappen en gedurende dit traject de nodige financiële middelen te verwerven. De agentschappen werken hiervoor een gezamenlijke regeling uit.

De impact van deze retributies op bv. de OCMW's zal gemonitord worden.

Let op! Deze retributies voor MO treden nog niet in werking vanaf 1 januari 2022. De Vlaamse Regering zal de inwerkingstredingsdatum nog bepalen.

Inburgeraars die ingeschreven zijn in het Rijksregister in een gemeente van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad worden vrijgesteld van de retributies gelet op de specifieke Brusselse context.

Wat de **retributies voor NT2** betreft, daarvoor worden momenteel de modaliteiten door het **beleidsdomein Onderwijs** voor uitgewerkt. Dit behoort dus niet tot de regelgeving van Inburgering.

Vanaf 2022 worden de **certificerende taaltesten NT2**, die de agentschappen en het Huis van het Nederlands Brussel afnemen om taalniveaus te attesteren van anderstaligen die bv. NT2 via het volwassenenonderwijs hebben gevolgd, betalend. Het bedrag van deze retributie is 90 euro voor het testen van de schriftelijke vaardigheden (schrijven en lezen) en 90 euro voor het testen van de mondelinge vaardigheden (luisteren en spreken).

Voor anderstaligen die de taaltest afleggen in functie van het behalen van een vrijstelling voor het vormingspakket NT2 in het kader van het inburgeringstraject, wordt voorzien in een vrijstelling van het betalen van de retributies.

4.6. Verplichtingen en inbreuken

Verplichte inburgeraars zijn **verplicht om de doelen van de 4 onderdelen van het inburgeringstraject te behalen**, cf. infra. Enkel wanneer de doelen zijn behaald, kan een inburgeringsattest uitgereikt worden. Hier wordt niets aan gewijzigd. Wat wel wijzigd is dat inburgeraars die omwille van beperkte leercapaciteiten de doelen niet kunnen bereiken, toch een attest kunnen behalen.

Indien verplichte inburgeraars met een contract vanaf 2022 de doelen niet behalen maar als ze wel regelmatig hebben deelgenomen aan Maatschappelijke oriëntatie (MO) en NT2, zullen ze niet gesanctioneerd worden maar blijven ze verplicht om alsnog de doelen te behalen.

Een wijziging is ook dat **rechthebbenden niet meer gesanctioneerd zullen worden**. Tot nu konden zij gesanctioneerd worden indien ze minder dan 50% deelnamen aan MO en/of NT2. Dit vervalt vanaf januari 2022. Enkel verplichte inburgeraars zullen vanaf dan nog gesanctioneerd kunnen worden.

De wijziging van het decreet en het uitvoeringsbesluit voorziet een **aantal nieuwe inbreuken**:

- De bedoeling is ook een sanctie te kunnen opleggen bij het niet behalen van de doelstellingen van de nieuw ingevoerde derde en vierde pijler van het inburgeringstraject, namelijk de verplichte inschrijving bij VDAB en het netwerk- en participatietraject.
- Ook voor de verplichting tot het behalen van het taalvaardigheidsniveau B1 mondeling, cf. infra, wordt een sanctionering voorzien.

De **sanctionering van inburgeraars ligt in principe bij de handhavingsambtenaren** van het Agentschap Binnenlands Bestuur, maar hier gelden **twee uitzonderingen** (momenteel reeds het geval, maar geven we volledigheidshalve nog eens mee):

- VDAB sanctioneert de inburgeraars die verplicht ingeschreven werkzoekende zijn en naar het agentschap integratie en inburgering doorverwezen werden door VDAB;
- OCMW sanctioneert de inburgeraars die inkomsten verwerven via maatschappelijke dienstverlening of een leefloon, waarbij het volgen van een inburgeringscursus opgenomen werd als voorwaarde voor de toekenning of het behoud van die inkomsten en die naar het agentschap integratie en inburgering doorverwezen werden door OCMW.

Ook hierover moeten afspraken gemaakt worden tussen de agentschappen, VDAB en OCMW/lokale besturen.

4.7. B1-verplichting

Verplichte inburgeraars die **twee jaar na afloop van hun inburgeringstraject geen zes maanden gewerkt of gestudeerd hebben, moeten het niveau Nederlands B1 behalen**. Dit geldt niet voor wie het behalen van dat taalniveau niet mogelijk is omwille van een ernstige ziekte, mentale of fysieke handicap of beperkte leercapaciteiten beoordeeld door een NT2-centrum.

De verplichte inburgeraar wordt hiervoor op verschillende momenten geïnformeerd door de agentschappen tijdens en na het inburgeringstraject. Ook lokale besturen en VDAB kunnen gezamenlijke klanten mee informeren over deze verplichting. Bedoeling van deze maatregel is immers om de arbeidsmarktkansen te versterken door het niveau van de kennis van het Nederlands op te trekken.

4.8. Sociaal tolken en vertalen

Om gebruik te kunnen maken van de sociaal tolken en vertalers van de agentschappen moeten organisaties die deze tolken en vertalers aanvragen (de 'gebruikers') een samenwerkingsovereenkomst afsluiten met de agentschappen. Vanaf januari 2022 zal in die overeenkomst een bepaling opgenomen worden waarin de gebruikers aangeven dat ze de kosten voor de tolk of vertaler niet zullen aanrekenen aan hun cliënten wanneer het gaat om anderstaligen die een inburgeringstraject volgen. Het gaat daarbij om inburgeraars die zich op het moment van de tolkaanvraag hebben aangemeld bij het agentschap tot aan het behalen van het inburgeringsattest.